Ч. 74 (13.619). Львів, середа 21. березня 1934. Pocztowa opłata opłacono ryczałtem. Рік LV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло". Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:

Місячно	5·00 зол.
Чвертьрічно	15·00 „
Піврічно	30·00 „
Річно	60·00 „

ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

РИМСЬКЕ ПОРОЗУМІННЯ.

Мусоліні, Дольфус і Ґембеш підписали три протоколи.

РИМ, 17. березня, ПАТ. Нині в год. 18. мін. ... у Венецькій Палаті Мусоліні, Дольфус і Ґембеш підписали три протоколи.

Зміст першого протоколу, що має характер політичного консультаційного договору, є ...: Керманичі урядів Італії, Австрії і Мадярщини, перейняті бажанням співпраці в цілі удержання мира та господарської відбудови Европи на підставі пошанування незалежности і прав кожної держави, переконані, що співпраця між трьома урядами в тому дусі може створити реальні підстави для широкої співпраці з іншими державами, зобовязуються для досягнення згаданих намірів порозумівати зі собою у всіх справах, які їх особливо інтересують, а також у справах загальної натури, в цілі ведення в дусі істнуючих договорів приязни італійсько-австрійського, італійсько-мадярського й австрійсько-мадярського, побудованих на визнанні істнування численних спільних інтересів, спільної політики, що буде зміряти до здійснення ефективної співпраці між Італією, Австрією та Мадярщиною.

У тій ціли три уряди будуть вести спільні наради в кожному випадку, коли бодай один з них буде це вважати потрібним.

Два інші протоколи господарського характеру мають за предмет розвиток господарських взаємин між Італією, Австрією та Мадярщиною на підставі засад, усталених на конференції в Стрезі, а також на основі засад сформованих в італійському меморандумі з вересня м. р.

Другий протокол стверджує на вступі, що Італія, Австрія і Мадярщина, перейняті бажанням розвитку господарських відносин і противлячись нездоровим тенденціям, які змірять до господарської автархії, а також маючи на цілі облекшення справи господарської відбудови наддунайських держав, згідно з засадами конференції в Стрезі і засадами італійського меморандума з дня 29. вересня 1933 р., погодилися щодо таких справ: 1) уряди Італії, Австрії та Мадярщини заключать перед 15. травня 1934 р. нові двосторонні договори; 2) уряди Австрії, Італії та Мадярщини заключать перед 15. травня 1934 р. договори, що матимуть на цілі знесення труднощів, які має Мадярщина у звязку з упадком цін збіжа; 3) уряди Австрії, Італії і Мадярщини зобовязуються полекшити і розвинути як можливо найбільше транзитовий рух в адрійських пристанях. У тій цілі можливо найскорше будуть заключені окремі двосторонні договори; 4) уряди Австрії, Італії та Мадярщини утворять постійну комісію трьох знавців, які будуть слідкувати за розвитком господарських відносин між трьома державами і завданням яких буде опрацьовувати конкретні пропозиції, що зміряли б до кращого розвитку господарських взаємин у дусі цього протоколу.

Третій протокол підписали тільки Італія та Австрія. Він має характер додаткового до другого протоколу. Цей протокол складається з двох точок, які постановляють: що дня 5-го квітня зачнуться австрійсько-італійські переговори в справі заключення нового договору, який має розширити і достосувати до теперішніх умовин досі обовязуючі договори. Переговори мають скінчитися перед 15-им травня ц. р. Буде встановлена система преференційних мит у відношенні до продуктів австрійського промислу і буде заключене порозуміння між австрійським і італійським промислом.

Тікають аж в Індію!

Ризький щоденник „Сьогодні" з 15. березня ц. р., покликуючись на англійські газети, пише, що „в Орінагаро (Індія) стали прибувати групи російських утікачів із центральної Азії... Прибуло приблизно 100 людей, із котрих 60 жінок і дітей, більшістю з України (в оригіналі: „з півд. Росії"). Ці групи — це переважно селяни, „які відмовилися працювати в колгоспах і яких насильно примушують працювати при будівлі каналів". Згаданий часопис додає, що ці селяни змушені були перейти „дах світу" — Памір.

БОМБИ У ВІДЕНСЬКИХ КАНАЛАХ.

НЕВДАЛА СПРОБА НОВОГО ДЕРЖАВНОГО ЗАМАХУ.

Віденська поліція викрила тайну соціялістичну організацію, що задумувала бомбовими замахами викликати **нові заворушення та перевести державний замах.** До організації належали члени розвязаної соціялістичної партії та бойовики зліквідованого Шуцбунду. В арештованих кількох провідників знайшли виготовлені до найменших подробиць **пляни нового державного замаху.** З плянів виходить, що соціялістичні боївки зібрали в каналах під вулицями середмістя **велику скількість вибухового матеріялу, зброї та муніції.** На даний знак всі бомби і пекольні машини мали вибухнути, а соціялістичні боївки **мали виступити збройно проти війська та поліції.** Одночасно каналові ходники мали служити боївкам за криївку і дорогу до випадів на вулиці. Негайна ревізія, переведена поліцією в каналах середмістя, викрила справді велику скількість вибухових матеріялів, які усунено. Глядання тревають дальше.

У звязку з викриттям того заговору поліція арештувала багато осіб серед персоналу, занятого в **заведенні чищення міста,** підозріваючи, що заговірники мали між ними спільників. М. і. арештовано директора і секретаря цього заведення. Зачувати, що до тієї організації належало біля 2.000 добре озброєних соціялістичних боєвиків і шуцбундівців.

—o—

Німеччина не визнає вже версайського договору.

БЕРЛІН, 19. 3. ПАТ. В противенстві до ...ського меморандум, удержаного в миринім тоні, голоси берлінської преси є незвичайно гострі, і самі наголовки вказують на провідну думку меморандум. В тих наголовках виступає ... думка, що Німеччина вже не може признати версайської збройної системи і не входить вже для неї в рахунок. Дальше преса підкреслює неуступчивість Франції в противенстві до уступчивости Німеччини. Німецький уряд давав усе докази своєї доброї волі, не вимагаючи на основі декларації держав з 11. грудня м. р. цілковитого зрівнання своїх зброєнь з високо озброєними державами, але зрікся добровільно всякої зачіпної зброї.

—o—

ДОВКОЛА АФЕРИ СТАВІСЬКОГО.

ТАЄМНИЧІ ЖІНКИ.

ПАРИЖ, 19. III. ПАТ. Найвизначніші детективи паризької поліції глядять за двома жінками та одним мужчиною, яких опис перетелеграфовано до всіх комісаріятів поліції і граничних станиць у Франції. Жінки і мужчина бачили в Діжон кілька годин перед смертю судді Пренса.

Висліди наглого виїзду двох поліційних розвідчиків з Діжон до Ангулем і подорожі детектива Боні до Бульонь держать у тайні.

Катастрофа радянської господарки.

Недостача насіння. — Пропаґанда за індивідуальною господаркою, але в городах. — Калінін на Україні.

Багато галасу було в пресі, коли організовувалась знаменита зернова фабрика „Ґіґант". Не жарт — сотні тисяч гектарів творили одно господарство. Найкращі машини, комбайни, трактори були привезені безпосередньо з Америки! Неймовірно, скільки нам довелося бачити фотомонтажів, читати повні подиву й захоплення репортажі не лише комунізуючих, але навіть „буржуазних" авторів. Ба більше — „досягнення" цього „ґіганта" були увіковічнені в фільмі тієїж назви. І не диво, що кілька літ стація Трубецкая в Північному Кавказі була одною з радянських Мек, куди обовязково возили всіх „делеґатів".

Аж ось тепер у кабінеті директора цього „ґіганту" тов. Розенталя йде сварка. Є чого сваритися! По перше, тихесенько ділять „ґіганта" покищо на три самостійні радгоспи. А по друге (і це головне) при тім виявились деякі неприємні речі. „В радгоспі не обмолочено ще хліба з 19,000 гектарів. Молотілки стоять через недостачу робочих рук. **Насіння, виходить, ще в стиртах.** При сьогоднішніх темпах молотьби воно буде намолочене не раніше, як за 95 днів (!). Нарешті, до філій ще не перекинено **ні одного кільоґрама насіння.** Нема його й на елеваторах. Завезено на елеватори 875 тон насіння, коли сам „ґіґант" потребує 5.000 тон (!). **Поля „ґіґанта" заросли бурянами.** Посівний плян розрахований на посів пшениці після пшениці уже **шестий раз!"** (Себто, не додержується найелементарнішого правила аґротехніки — сівозміни! П. К.). Коли додамо, що це пише „Правда" з дня 7. березня ц. р., тобто буквально **напередодні сівби,** то **катастрофа цього сільсько-господарського кольосу, а значить і цілої системи, стане цілком очевидною. Ледви, чи хто** собі уявляв катастрофу таких розмірів!

Ось чому хронічне „вузьке місце" — проблема постачання харчами робітників, стоїть сьогодні так зле, що кинено нове гасло: „всебічно розвивайте індивідуальне городництво!" Ні, це вже не гасло. З тієїж сторінки „Правди" довідуємося, що вийшов такий **наказ** з наркому шляхів, і що виконання цього наказу покладене на профкоми. Звичайно, як усе в більшовиків, находиться якийсь піонір, за прикладом якого рекомендується йти. На цей раз тим „піоніром" є дружина машиніста Істина Андріянова. Вона (нібито) пише: „У мене пятеро дітей. Ось і порахуйте, скільки треба на семеро людей городини... На базарі купити — треба заплатити сотні карбованців (!). Але я не ходжу на базар. У мене в пивниці до цього часу є картопля, фасоля, морква... І все це я зібрала торік зі свого городу". Отже — кожний робітник мусить мати свій город. „Звіти твердять, що це завдання виконане на 90 проц. Але при першій провірці показалося, що ці цифри, мягко висловлюючись, не зовсім точні. Канцеляристи із апарату НКШ записали в звіти, не більше не менше, як **плянові начерки** деяких (а може всіх?) відділів робітничого постачання... Основне питання — насіння... Але до сього часу невідомо, звідкіль його взяти... Перші наряди, видані Центросоюзом, виказались нереальними — насіння в місцях, вказаних нарядами, не було". („Правда", 7. III. 1934).

Як бачимо — система великих радгоспів провалилась, індивідуальні городи, якщо й будуть які, то не завдяки адміністративному розпорядженню, й не орґанізовані з „центру", але хіба саме робітництво рятуватиме себе від голоду (добре, що дозвіл є!). Але тягар постачання міст і величезної армії хлібом таки лишається на плечах селян-колгоспників.

А тимчасом з селянами більшовики не церемоняться. „Всесоюзний староста" М. Калінін, переїздом у Крим, задержався кілька днів на Дніпропетровщині. Загостив він тут до колгоспу „Радянка", і, довідавшись від селян, що коровам зовсім не шкодять полеві праці, він у книжку відвідувачів записав: „Телята виґлядят харашо". Але найцікавіше він сказав на зїзді голов сільрад Дніпропетровщини: „Колгоспники повинні добре знати, що хлібозаготівлі вираховуються не з площі фактичного засіву, **а з пляну затвердженого районом"** („Правда", 8. III. 1934. Підкр. оригіналу). Хай він закликає голов сільрад до того, аби колгоспи перевиконували плян, бо все, що є понад плян буде, мовляв, звільнене від хлібозаготівлі, ну й, зрозуміло, все, що недовиконається під увагу братись не буде... хочби навіть селяни й далі гинули з голоду. При умові, коли всякі „ґіґанти" цілковито скрахували, така політика дуже нагадує поведінку одного „персонажу" з байки Крилова, якому лише жолуді потрібні, а коріння дуба можна підривати. Трудно повірити, щоби більшовики цього не помічали, та мабуть вони вже так заплуталися у своїй „пляновій" господарці, що їм навіть такий „вихід" здається виходом.

Ще одна дрібничка. Говорячи про важливість вчасного засіву нив, Калінін зазначив, що тяжко сказати, коли є найдогідніша пора сівби, але це, мовляв, „представникам диктатури пролетаріяту" можуть сказати самі колгоспники. Отже — голови сільрад на Україні, це зайвий чужий елемент, який нічого спільного не має з сільським господарством!

В світлі цих фактів стає безсумнівним, що голод на Україні — явище постійне.

П. Котович.

Реґіональна політика на Лемківщині.

Гальванізація трупів. — Нова рептилька. — Жмінка фактів.

На Лемківщині йдуть дивні події. Та життя перекреслює пляни і сподіванки москвофільських банкротів і їхніх опікунів. Звідси то і така метушня та підсилена пропаґанда за підтримкою москвофільських трупів. Тому членами-основниками читалень ім. М. Качковського, а часто-густо й головами таких читалень, бодай здовж кордону є інспектори митної сторожі. На відкриття таких читалень зїзджають навіть старости, як про це „Діло" вже писало.

Але успіхів ніяких. „Лемківський букварь" не лишень не приєднав лемків, але ще викликав протести батьків. Лишилася надія на церкву, яка стала би розсадником лемківського реґіоналізму. Тому й іменовано о. М. Нагорянського апостольським візитатором для Лемківщини, а пресова аґенція „Всхуд" зрадила при цій нагоді правдиві наміри нинішніх опікунів галицького москвофільства щодо церковної політики.

Новим засобом аґітації москвофільських банкротів буде нова їхня рептилька, двотижневик „Лемко", якого I. число появилося з датою: Новий Санч 22. лютого ц. р. Вже перше число „Лемка" переповнене наклепами на інтеліґенцію і наше духовенство. Ось приклад: „Проповідальниці в церквах замінили ся на трыбуны вічовы, з котрых баламутится люді якомси Украинном". Мова тієї рептильки — „язичіє" та говір з „лемківського букваря". Як бачимо, найшлися навіть „гадючі фонди", бо з народнього майна, виставленого на ліцитацію т-ва „Бескид" у Сяноці, вже нічого не можна потягнути. Редакція запевняє, що „Лемко" є органом „Лемковского Союза" собто тих москвофілів, які ще недавно спасали „Русь"

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 21. БЕРЕЗНЯ 1934.

МИКОЛА КОВАЛЕВСЬКИЙ.

Шевченкові роковини у Київі перед 20-ти роками.

Святкування Шевченкових роковин року 1914. у Київі, як і по інших містах України, мало відбутися дуже врочисто з огляду на століття народин поета. У Київі громадянство дбайливо приготовлялось до цього, створило спеціяльний громадський комітет, притягнуло до співучасті в ньому майже всі громадсько-культурні орґанізації і молодь. Крім традиційної панахиди у Св. Софії, мала відбутися велика академія, присвячена памяті поета та одночасно в ріжних районах Київа, головно на передмістях, намічалося популярні виклади про творчість Шевченка.

Але вже 15. лютого російська влада в особі київського ґубернатора заборонила в категоричній формі не тільки академію і виклади про Шевченка, але навіть і панахиду. Таку саму заборону видано вХаркові, Катеринославі, Одесі, Полтаві, Чернигові і інших містах України.

У століття народин поета російська влада рішуче заборонила згадати його „незлим, тихим словом". Ця заборона зробила на Україні, особливо у Київі, де культ поета був особливо поширений, надзвичайно гнітюче враження. Старше українське громадянство післало своїх делеґатів до ґубернатора, щоби бодай зясувати причини цієї заборони. Ґубернатор делеґації не прийняв, а переказав урядовцем, що не може бути й мови про відкликання виданої заборони...

У тому часі істнували дві нелеґальні революційні орґанізації української молоді — соціял-демократична і соціялістів-революціонерів. Крім цих двох партійних орґанізацій були по високих школах українські громади, а також так звані „землячтва" (чернигівське, полтавське, волинське тощо). Істнував також революційний Український Червоний Хрест, що опікувався політичними вязнями. З ініціятиви тих орґанізацій молодь заснувала спеціяльний обєднаний комітет, який мав за завдання зорґанізувати в день століття народин поета — 25. лютого ст. ст. — демонстрацію протесту проти російської влади.

До того комітету виделеґували ріжні революційні орґанізації такі особи: від українських соціял-демократів Петра Котова та Михайла Єреміва, від Жіночої Громади відому поетку Олену Журливу, від робітничої орґанізації Івана Лопуха і від Київського Комітету соціялістів-революціонерів мене. Цей комітет на першому засіданні вирішив надати демонстрації ширший характер і притягти до співпраці також революційні орґанізації інших народів.

Після переговорів до протестаційної акції приєдналася грузинська орґанізація соціялістів-революціонерів, вірменський „дашнакцютун" і орґанізація польської революційної молоді. Зате російські соціялістичні орґанізації рішуче відмовилися від участи в демонстрації протесту, бо, як твердили їхні представники, вони не можуть підтримувати національного настрою української молоді, бо це „перечилоб інтернаціоналізмові їхньої ідеольоґії".

Отже до демонстраційного комітету увійшли також грузини: Каркешвілі і Барнабов, вірменин Назаріянц і поляк Стефан Беневський. В цьому складі комітет і приступив до відповідальної праці.

Річ у тім, що до цього часу в українському громадянстві переважала так звана „культурницька" течія, яка виходила з того заложення, що український нарід не дозрів ще до політичної боротьби і через те не можна ще виносити української справи на вулицю, а треба ширити національну свідомість ріжними способами, улаштовувати ріжні культурні імпрези, використовуючи водночас всі леґальні можливости для української справи і в такий спосіб поволі [приготов]лятися до наступного етапу, яким була би вже політична боротьба за визволення. Молодше покоління різко відмежовувалося від цієї тактики старшої громади, а зазначені методи називало архаїчними і не відповідаючими завданням політичного моменту. Серед молоді поширена була теорія так званого активізму. Теорія ця більменш виглядала так: культурницький період української історії минув безповоротно, українська справа по революції в 1905 р. вийшла з тісних меж культурно-просвітніх і наукових гуртків та орґанізацій і стала справою мас. Масам треба дати виразні політичні гасла, які заключалиб в собі не тільки момент національний, але також і політичний і соціяльний. Пасивність старшого покоління це шкідливий пережиток, а заходи зберігти за всяку ціну малесенькі і дуже обмежені леґальні можливости культурної праці може приспати революційно-національний настрій мас, що в разі якогонебудь вибуху підуть за російськими революційними партіями. Тому уже час перейти до інших методів боротьби і перенести українську справу в маси, використовуючи кожну можливість для революційних українських виступів...

При такому поділі настроїв, старше українське громадянство з великою тривогою довідалося про підготовлювання у Київі української демонстрації. Дехто зі старших громадян пробував переконати нас, молодих, що демонстрація не вдасться, що маси не підуть за нами і в такий спосіб скомпромітована буде не тільки українська молодь, але і сама ідея українського визволення. Крім того казали нам старші громадяни, — революційні виступи на вулицях Київа безумовно потягнуть за собою гострі репресії російської влади проти українських культурних громадських установ.

...течество", а нині, скомпромітувавшись перед лемками, виступають уже як „ународовені почції старорусіні". Але і ця давка камфори ...ча пак „пособій" вже нічого не допоможе завмираючому москвофільському трупові, хіба продовжить його агонію. До ніякої позитивної, творчої праці для піднесення лемка на вищий щабель життя москвофільські банкроти не візьмуться, бо їхні душі вже наскрізь пережерті ненавистю. Зрештою до позитивної роботи вони нездібні.

І тому по селах москвофільські „менери" викликають збаламучених селян до бешкетів. Ось сяніцькі москвофільські „менери", яким усувається ґрунт зпід ніг навіть у таких селах, як Чертеж і Костарівці під самим Сяноком, що донедавна вважались ще нездобутними москвофільськими твердинями, викликали в Межиброді між селянами бучу. А саме закукурічені та збаламучені ще москвофільським дурманом авантурники счиняють на Різдвяні Свята у церкві бучу, викидаючи деяких хористів і дяка за те, що вони належать до читальні „Просвіти". Опісля підбехтані та заохочені безкарністю своїх вчинків висилають свідомим та активним просвітянським робітникам-селянам анонімні листи з погрозою, аби ті просвітяни покинули працю над собою і перестали в церкві співати. А коли погрози не застрашили свідомих селян, тоді невідомі справники вриваються в ночі з 12. на 13. лютого ц. р. до хати дяка Василя Єпк...а, вирвавши наперед двоє дверей, і почали масакрувати колами невинні жертви, а саме дяка та його дружину, які дійсно чудом оминули смерти, бо справники, не зорієнтувавшись у пітьмі ночі, били по ногах, а не по голові. На крик катованих справники вибігли і втікли. І ...побитий враз зі сусідами негайно по свіжих слідах у пухкому снігу устійнив прізвища трьох москвофільських авантурників і повідомив про все прокуратуру в Сяноці та поліцію, но справників ще до нині не зрештували. Зате підбехтані москвофіли засипають далі свої жертви анонімовими листами і погрозами.

А таких фактів багато. Ось чому, панове редактори „Лемка", ваша молодь „ходит шторaз ріже до церкви", бо „ствопи" Лемковского Союза" закликають її до хуліганських виступів.

Одночасно з поспіхом переносять зі східної Лемківщини ще тих нечисленних могіканів поміж українського учительства, які чудом залишились тут дотепер. А щоби відобрати учителям змогу вносити рекурси до Кураторії чи до Міністерства, то рішення видає не інспектор чи хочби навіть Кураторія, але само Міністерство, як це сталось у січні ц. р. з учит. С. Павлюківною. Кажуть, що ця „чистка" потрібна ще на те, аби теж у східній Лемківщині вже з початком найближчого шкільного року ввести офіціяльно „Лемковскій букварь", бо тепер ввели його лишень „на пробу" на терені краківської Кураторії, себто в повітах: горлицькім, ясельськім та новосандецькім. Незадовго появиться теж друком уже друга читанка, зладжена „спецом" М. Трохановським, знову лемківським говором.

Зате на наших культурно-освітніх та господарсько-кооперативних робітників сиплються кари як з рога обильности. Неабиякою ревністю відзначається ліський староста п. Ґонсьоровський мабуть тому, що тут найбільший відсоток неписьменних і селянство слабо зорганізоване, а робітників обмаль. Читальні ніяк не можуть добитись у старостві дозволу на амат. вистави, бо, мовляв, читальняні домівки не мають стільки дверей, як вимагає будівельний закон. Колиж на генеральну пробу прийдуть лишень члени читальні, тоді голови читалень дістають карні оречення навіть на заплату 100 зол. гривни та подекілька днів або й тижнів арешту, бо це була нібито публична вистава і вимагала дозволу староства. Навіть „Луги", які з весною м. р. дозволило було староство заснувати у таких селах, як Терка і Завій, нині вже розвязані. В інших взагалі не дозволено заснувати „Лугу", як ось у Луці. Але таких фактів не списав би навіть на воловій шкірі.

Та проте ми можемо бути спокійні і не слід попадати у зневіру. Навпаки слід подвоїти сили до важкої буденної праці, бо перешкоди та хуліганські напади москвофільських громил викликують саме протилежні наслідки.

(j—r)

Через оту дискусію відносини молодшого покоління до старшого громадянства змінилися на гірше — у рядах молоді арґументація старших не зустріла зрозуміння.

Очевидно, що й серед старшого громадянства були одиниці, які нам співчували (як напр. старий Микола Біляшівський)

Одночасно зі заснуванням українського демонстраційного комітету в Києві такі самі комітети були склалися в Харкові, Одесі і Катеринославі.

Наближався вже день ювилею.

Комітет виробив докладний плян демонстрації. Київ поділено на райони, всі дістали відповідні директиви та диспозиції, визначено також для кожного району окремого провідника демонстрації.

Цікавим моментом у роботі Комітету було проголошення політичних деклярацій неукраїнських членів комітету на одному з засідань. От... грузин Керкашвілі висловив глибоку симпатію з боку грузинів і цілковиту їх солідарність з українською визвольною боротьбою. Вірменський представник Назаріянц з питомим йому темпераментом підкреслював потребу координації революційної боротьби на Кавказі і на Україні. Проте обережніший був у своєму виступі делеґат польської молоді Беневський, який виголосив ... до подробиць промову про спільну боротьбу польського й українського народу проти ярма російського царату.

На передодні призначеного виступу комітет зібрався на останнє засідання. Треба було ...ювати деякі технічні деталі і призначити ..., де районові провідники малиб дістати українські прапори.

Засідання це призначено в помешканні одної студентки на Несторівській вулиці.

Щойно розпочали ми обмірковувати справи, як будинок оэптом оточила жандармерія з поліцією.

(Докінчення буде.)

Інсул тікає до Персії.

Американський капіталіст Самуїл Інсул тікає, як зачувати, до Персії або Абисинії, які не мають екстрадиційних умов з Америкою. Покищо не знати, чи пустять його туди. Він розпоряджає в парижських банках ще квотою 200.000 ф. штерлінґів, які врятував зі свого маєтку.

СПИСОК управнених до участи в першому і другому ЛЬОСУВАННІ „ДІЛА"

Надіслана передплата за час до кінця червня ц. р.)

838. Д-р Роман Венгринович. 839. Іван Комарницький. 840. Інж. Микола Меркун. 841. Д-р Михайло Станько. 842. Микола Граб. 843. Василь Мельничук. 844. Айтал Вітошинський. 845. Йосиф Каранович. 846. о. Мирон Кривуцький. 847. Володимир Квасніцький. 848. Ольга Петлюра. 849. Ольга Федак. 850. Володимир Волошин. 851. Семен Ганчарик. 852. Андрій Блащук. 853. М. Шатульський — **всі із закордону.** 854. о. канонік Олекс. Ковальський. 855. Михайло Сухий. 856. Евген Якимів. 857. Стефанія Шміґельська. 858. Радник Антін Іванович. 859. Андрій Короць. 860. Д-р Олекс. Подолинський — **всі зі Львова.** **З краю:** 861. Український Банк, Луцьк. 862. Держ. Бібліотека Педаґ., Рівне. 863. Максим Ляцький. 864. Роман Клос. 865. Інж. Осип Лаврецький. 866. Антін Павлюк. 867. Д-р Конст. Пекарський. 868. Волод. Мельник. 869. Олекс. Бакало. 870. Еміліян Пушкар. 871. Іван Плятковський. 872. Петро Білинський. 873. Микола Бухович. 874. Петро Черненко. 875. о. Петро Левицький. 876. Д-р А. Кульчицький, Коломия. 877. о. Теоф. Копистянський. 878. Евгенія Брожинівна. 879. Северин Левицький. 880. Т-во „Основа", Броди. 881. Районова Молочарня, Глиняни. 882. о. Іван Божейко, Перегноїв. 883. Софія Собківна. 884. о. Теодозій Крохмалюк. 885. Онуфрій Остапчук. 886. Микола Малицький. 887. Д-р Василь Тригук. 888. о. Антін Брановський. 889. Д-р М. Пушкар. 890. Волод. Ладижинський. 891. Д-р Іван Зілинський. 892. Володимир Паар. 893. Д-р С. Шміґельський. 894. Степан Савула. 895. о. Семен Мигаль. 896. о. М. Коверко. 897. Мартин Посацький. 898. о. Клим Базилевич. 899. Районова Молочарня, Комарно. 900. Прокіп Шеремета.

Решту зголошень подамо в числі з датою пятниці. Незалежно від цього прохаємо всіх Шановних Передплатників, які вислали передплату, однак не були дотепер у списку поміщені, реклямувати негайно в нашій адміністрації.

Акція допомоги безробітним у Німеччині.

(УП) Акція допомоги безробітним, зорґанізована на принципі добровільних пожертв громадянства, викликала в цілому світі велике зацікавлення, а у світовій пресі богато коментарів. Нікому не хочеться вірити, щоби щось подібне можна було перевести без допомоги уряду і без відповідного натиску. З того виходить, що людство ще дуже мало пізнало нового духа, який запанував в Німеччині після революції і якого девізою є „Ґемайннуц фор Айґеннуц". Під цим гаслом ведеться допомога. Ведеться її так, що нещасному безробітному навіть в голову не прийде, що йому дають милостиню як якомусь, що взагалі до нічого нездібний, що його виключено поза рамки суспільного життя і вдержується лише з милосердя. Ці люди, що стратили вже були надію стати колись корисними для суспільства, віднискали цю надію завдяки допомозі і пробудились з летарґу довговічного безробіття.

Допомога ця ведеться вже шість місяців. Подати точні статистичні дані майже неможливо з огляду на те, що нема кому тепер займатись статистикою і бюрократизмом. Люди, що працюють коло цього діла, працюють не для власної користи, а для совісти і працюють тоді, коли мають вільний час від інших занять. При цьому дається працю великій скількости безробітних, що працюють за харчі. Кошти адміністрації виносять 0.1 прц. всієї зібраної суми. Так впр. лише при продажі льосів зимової підмоги дано заняття коло 15 тисячам людей на протяг 4 місяців. Жінки працюють в кравецьких робітнях, а далі й коло шиття нових одягів, біля прання і т. п. Від цієї акції майже весь час продається по вулицях спеціяльні відзнаки, розетки, цвіти і т. п. Все те замовлювалось в спеціяльних заводах і через це ці заводи могли дати працю тисячам робітників. Машинової роботи при цьому не вживалось. Так впр. коло виробу розеток на Різдво працювало коло 10 тисяч людей на протязі повних 2 місяців. До праці запряжено всіх. Селяни постачали харчі, млини мололи, пекарі пекли, копальні копали вугіль, залізниці возили, торговці розвозили і т. д. Всі мали працю, все даром і нікому це не стало тягарем.

Коло четвертини німецького народу потребувало допомоги. І цю допомогу дістали. Дуже богато йшло через приватні руки і не дається обчислити. Досі подаються такі числа: видано 2.6 міл. тон вугля, 6.5 міл. сотнарів картопель, 1.2 міл. сотнарів муки і збіжа, 60 тисяч сотнарів хліба, 22 тисячі сотн. стручкових, 40 тис. сотн ярини, 30 тис. сотн. овочів, 1.1 міл. літрів молока і т. д. Одяг, білля і черевики йшли в міліони штук. Крім того зібрано коло 75 міліонів марок добровільних датків, за що куплено харчі і одяги для потребуючих. Ціла акція йшла безперервно і йде дальше та завдяки їй найшли заняття тисячі й тисячі досі безробітних людей. Вона може служити зразком для всіх інших країв світа, де є безробіття. Громада по нитці, бідному сорочка — це гасло тієї акції, це дух нової Німеччини.

М.С.

Ширіть наш часопис!

Мусоліні вносить новий фермент.

На думку французької преси.

ПАРИЖ, 19. III. ПАТ. Вчорашня промова Мусолінія викликала розчарування у французьких політичних колах. Замісць дожиданого відпруження і примирности, пише „Пті Парізієн", Мусоліні вносить занепокоєння, що не може вплинути на розвій тієї атмосфери, яку пробував витворити підчас свого побуту в Римі французький амбасадор при Квіринаді. Часопис думає, що гострі слова Мусолінія супроти Франції сказані наслідком того, що міністер Барту у своїй відповіді на англійське меморандум не згадав про італійський плян. Вкінці часопис висловлює жаль, що в часі, коли треба прямувати до вияснення загальної ситуації, Мусоліні вносить новий фермент.

На фронті внутрішньої позички „Рідної Школи“.

МИТРОПОЛИЧИЙ ОРДИНАРІЯТ НА ПОЗИЧКУ „Р. Ш.“

Повідомляють нас, що Митрополичий Ординаріят у Львові зложив на позичку „Рідній Школі“ суму 20.000 золотих. З того 10.000 зол. зложено готівкою, а 10.000 зол. відписано з довгу.

ТЕРНОПІЛЬ.

З ініціятиви Старшини Кружка „Рідної Школи“ відбулося тут дня 8. III. перше установче зібрання повітової комісії позички „Р. Ш.“, в якому взяло участь понад 30 делеґатів ріжних місцевих товариств. Справу позички зреферував голова Кружка „Р. Ш.“ д-р Ст. Брикович, а плян організації праці комісії начеркнув проф. П. Дяків. Присутні делеґати незвичайно прихильно висловлювались про конечність якнайскорішого зреалізування позички „Р. Ш.“ і зараз-же приступили до підписування деклярацій від себе. Справа позички „Р. Ш.“ взагалі найшла серед тернопільського громадянства дуже гарний відгомін. Це видно не тільки із зацікавлення цією справою всіх тутешніх суспільних верств, але також із числа підписаних деклярацій, які вже за цей короткий час перевищують суму 5.000 зол. На зібранні вибрано екзекутивний комітет, який під проводом Старшини Кружка „Р. Ш.“ вестиме дальше працю над зреалізуванням позички і в самому місті і в повіті. До комітету вибрані: пп. Ол. Вітошинська, Іл. Посмітюх, Ів. Онуферко с. Івана, Мих. Кордуба і Ст. Козуб. Присутні на зібранні делеґати розійшлися з твердою вірою, що праці повітової комісії увінчаються повним успіхом і що Тернопільщина сповнить як слід свій громадянський обовязок супроти „Рідної Школи“.

СТАНИСЛАВІВ.

На заклик Союзу Кружків „Р. Ш.“ у Станиславові відбулася там 25. лютого ц. р. рідношкільна нарада в салі Народньої Торговлі при участи 58 делеґатів з 20 Кружків „Р. Ш.“ Станиславівщини. Нараду відкрив голова П. С. Кр. д-р Іван Волянський. Він і виголосив реферат про значіння і ціль рідношкільного виховання. Другу частину свого реферату присвятив теперішньому матеріяльному положенню „Рідної Школи“. Нарада приняла таку замітку резолюцію: „Зібрані рішають одноголосно піти назустріч Головній Управі „Р. Ш.“ у Львові у справі безпроцентової внутрішньої позички „Р. Ш.“ і взивають громадянство Станиславівщини та всі економічні й культурно-освітні установи підписувати позичку і в той спосіб сповнити свій громадянський обовязок супроти „Рідної Школи“. — В дискусії забрали голос: Михайло Кавка з Єзуполя, проф. Андрій Бирович зі Станиславова, Дмитро Прійдун, Михайло Оперук з Тисменичан, студ. Олесь Ясеницький зі Станиславова, Дмитро Савчак з Ямниці і Стефанишин Іван з Крехівців. Деякі піднесли дуже цікаві думки, напр. що Кружки „Р. Ш.“ матеріяльно слабші повинні сплачувати позичку доходами з імпрез призначених на ту ціль, що крім Кружків повинні підписувати позичку т-ва й установи, що кандидати на радних і війтів при недалеких виборах повинні підписувати позичку, бо це буде їхньою кваліфікацією. До повітової комісії позички вибрані із Станиславова: д-р І. Волянський, проф. Никифор Дачиш, Семен Джус, дир. Теодор Мартинець, Дмитро Савка, Северин Снігурович, дир. Іван Гитор, Петро Цвіль, Олександер Ясеницький; з Дрогомирчан Микола Демянів, з Ямниці Василь Долчук, з Опришовець Василь Захарчук, з Єзуполя Михайло Кавка, з Тисменичан Михайло Оперук. До 12. березня ц. р. підписано позичок з повіту на 425 зол. і вплачено на конто 60 зол., а з міста Станиславова підписано на 1.725 зол. і вплачено 507 зол. готівкою. Разом підписано на 2.150 зол. і вплачено 567 зол. Найвищі позички підписали дотепер громадяни: д-р Кость Воєвідка 150, радн. Климентій Кульчицький 125, Федір Величко 100, Северин Снігурович 100, Кружок „Р. Ш.“ ім. А. Яконовича 50, Т-во „Сокіл“ І 50, Український Рем. Цех 50, Емілія Калайська 50; інші по 25 зол. Цей початок вказує, що Станиславівщина вивчжеться добре із свого обовязку

РАВА РУСЬКА.

Дня 8. березня ц. р. відбулася нарада громадян Рави Руської у справі позички „Р. Ш.“. По представленні справи відразу підписало позичку по 25 зол. 12 громадян, а п-і Лещієва Доміцеля на 100 зол. Підписали отсі: о. Антін Твердохліб, д-р Данило Богачевський, Степан Совик, дир. Канцір Іван (Гребенне), м-р Котовський Володимир, інж. Богачевський Омелян Косоноцький Гриць, Целевич Корнило, д-р Карпевич Богдан, Філія „Союзу Українок“, Гуляківна Катря і М. Падох, Панькевич Теодор. Дальшою акцією внутрішньої позички займається Старшина Кружка „Р. Ш.“ при співучасти студентської секції, згуртованої при філії „Просвіти“ в Раві Руській.

СКОЛЄ

Старшина Кружка „Р. Ш.“ у Сколім запросила на день 10-го м. м. на нараду представників усіх місцевих українських установ. Про потребу й доцільність позички „Р. Ш.“ зреферував о. М. Притуляк, який пояснив також правильник позички. Всі присутні приняли потребу позички „Р. Ш.“ за річ конечну і зовсім природну та заявили, що доложать усіх заходів, щоби вона випала гідно як у самім Сколім, так і скільській Верховині, не зважаючи на те, що тут панує нужда, а подекуди й голод. У склад районової комісії позички увійшли відпоручники українських установ, які вибрали головою о. Миколу Притуляка. Комісія приступила негайно до праці. Наразі підписали позичку: Філія Т-ва Охорони Военних Могил (вплатило) 50 зол., „Відродження“ (впл.) 25 зол., о. дек. Михайло Мосора згол. 25 зол. (впл. 5), о. М. Притуляк згол. 25 (впл.10), „Народній Дім“ згол. 25, „Союз Українок“ згол. 25, „Сокіл“ згол. 25, Складниця Союзу Кооп. згол. 25, каса Стефчика згол. 25, філія „Просвіти“ згол. 25, Соневицький Ю. лікар вет. згол. 25, д-р Ст. Булак згол. 25, д-р Ст. Дольницький згол. 25, Іван Логінський емер. шк. інсп. згол. 25. — Незабаром відбудеться у Сколім широка нарада для скільського громадянства у справі позички.

БУДІВНИЦТВО ШЛЯХІВ У НІМЕЧЧИНІ.

(УП) В часі липського весняного ярмарку ц. р. відбувся зїзд німецьких дорогових техніків та інжинірів. На цьому зїзді ствердили, що тепер в Німеччині починається новий період шляхобудівництва на нових основах. На досвіді минулого дійшли люди до нових цікавих висновків. На протязі кількох останніх літ переводилося в Німеччині й інших державах статистичні обчислювання комунікаційного руху. При цьому виказалось, що шляхи збудовані для посиленого руху не відповідали своїм завданням, бо ними не відбувалась головна комунікація. Зате шляхи, що вважались другорядними, мали більший рух, як головні. Шляхи будувались наздогад. Припускалось, що розвій міст чи сіл буде такий то і такий і на основі цього припущення будувалось. Тимчасом траплялися часто помилки. Також за останні роки сама техніка будови доріг зазнала чимало змін. Авто почало конкурувати з залізницею, а це у свою чергу вимагає спеціяльних шляхів, якіб видержували сильну автову комунікацію, з другого були для авта догідні і не руйнували авт. Зокрема будуть в Німеччині будувати спеціяльні автові шляхи для скорої комунікації автами. Дороги будуть по змозі прямі. При цьому стратять на значінні паралельні шляхи, за те зискають на вазі довізні з боків.

—o—

Табор інтернованих у Енцерсдорф ім Тале.

(Причинки до нашої талергофської трагедії.)

Д-р Хиляк і якийсь д-р Андрейко в „Русскім Голосі“ почали широку дискусію на тему Талергофу. Вони стоять на становищі, що Талергоф це трагедія і мучеництво москвофілів наслідком подлих денунціяцій українців. Відповів їм д-р Кость Левицький у „Ділі“ і доказував, що Талергоф це спільна Голгофта українців і москвофілів, а коли наслідком воєнного суду грозила кара смерти деяким провідникам москвофілів, то саме Українська Парляментарна Репрезентація робила гарячі старання у тодішнього австрійського уряду, а посередньо навіть у старого цісаря Франца Йосифа, щоби їх помилувати. На поміч д-рові Хилякові і д-рові Андрейкові прискочив тепер старий москвофільський парляментарист д-р Дмитро Марков, що є нотарем на Закарпатській Україні і з піною на устах доказує, що це все українська брехня, бо Українська Парляментарна Репрезентація не робила ніяких заходів, але уратував їх від смерти щойно пок. цар Микола II. і еспанський тепер. ексекороль Альфонс.

Не якібудь, як бачите, особи і тому треба би дуже совісно і докладно провірити ту справу і видати справедливий вирок. Може найвищим суддею хай буде найбільше заінтересований, сам наш народ.

У вересні 1916 р. дістав я припоручення від Української Національної Ради у Відні за відомом австрійського міністерства внутрішніх справ поїхати до Енцерсдорфу ім Тале в Долішній Австрії, де находився невеликий табор інтернованих. Я виїхав негайно і найшов тут побіч чорногорців і сербів ще 78 наших людей з Галичини і Буковини.

У нужденних, брудних радше стайнях ніж кімнатах містилися ті нещасні люди. Чорногорці і серби були тут від самого початку війни. Щодо наших, то вони були всі передтим мешканцями Талергофу, а звідтам відставлено їх до Енцерсдорфу.

Я говорив з кожним з наших людей і записував усе, що вони говорили. Ті записки вайшов я випадково тепер, бо моя бібліотека по двох гостинах покійного Кайдана ще й до сьогодні не може прийти до порядку. Виймаю кілька оповідань, а панове д-р Хиляк, д-р Андрейко і д-р Марков нехай їх уважно і безпристрасно перечитають

*

Я пішов наперед до бараків, де були мужчини. Передімною станув поважний, сивий ґазда і почав розказувати:

Називаюся Стефан Лупів із Жизноміра, бучацького повіту, літ 66, начальник громади, голова „Просвіти“, „Сільського Господаря“ і Райфайзенки. Маю трьох синів і шість доньок та щось 50 морґів землі. Найстарший мій син, Володимир при артилерії, у полі від початку війни. Другий мій син, Михайло, студент прав, провадив „Січ“ у селі і аматорський кружок при читальні. Був записаний до січових стрільців, але його не взяли, тепер при австрійському війську. Третій мій син, Юліян скінчив І. рік учительської семинарії і тепер є в 95 пп. з золі. П'ять доньок маю відданих, а шеста скінчила в 1914 р. 5. кляс у Бучачі. Чотири мої зяті і два внуки при австрійському війську. Село чисто українське. Нашим послом до парляменту був Вячеслав Будзиновський. У селі була школа 3-клясова з українською викладовою мовою, директором школи був Еміліян Остапійчук, тепер при війську. Ще як секретар громади запровадив я українську урядову мову в громадському уряді. Заденунціював мене мабуть військовий урядовець зі старостваа, бо моя жінка не хотіла раз дати йому коней „на спацер“ і пішов я до Талергофу за москвофільство, а тепер приcлали мене тут до Енцерсдорфу.

Побіч нього сидів не менше поважний мужчина, Іван Чучман, літ 65, міщанин із Бучача, що покінчив дяківську школу, має 19 моргів поля і був заступником, а потім головою читальні „Просвіти“. Терпить на астму, дуже ослаблений так, що майже не виходить з бараку. Має дві доньки, одна за аґентом Славії, а друга покінчила виділову школу в Яворові у СС. Василіянок і перед самою війною була в кухарській школі у Львові. За що вивезено мене звідтам до Талергофу, не знаю. Витягнув мене звідтам свояк сестри моєї жінки д-р Теодор Ванько, адвокат у Золочеві.

Третій Іван Дубик, уроджений в 1849 р., міщанин Любачева, власник 40 морґів поля, 30-літній член громадської ради а навіть був заступником посадника міста. Найстарший син в австрійській армії. За що вивезли до Талергофу — не знає.

А далі Дмитро Портухай, літ 34 з Тр... даня, повіт Камінка Струмілова, великий... 6-ро дітей, а всього 4 морги поля. Найстарший син при австрійському війську. Його взяли з... ла мадяри. Його взяли, а повісили начальника громади Гриця Наконечного, Дмитра Мот... Дуфана Ґураля і рідного брата Дмитра... повісили за те, що нібито він хотів утікати до москалів, а він тікав, але не до москалів, тільки перед мадярами з коровою і телятем до ліса.

Лука Данів заступник директора виділової школи в Бучачі, арештований і вивезений до Талергофу на донос жидів, що мав показувати крамниці москалям до грабування.

Іван Мокдович з Колендян, ... 6-ро дітей, всі ... млинарем у п. Городиського.

свідомі українці, син при австрійському війську, або в УСС. Сам батько в політичному житті не брав ніякої участи.

Юра Ковалюк зі Старих Кут. Юрко Мединський зі Стрілиськ Старих, бобрецького повіту, склепар у селі. Була, каже, у нас „Народня Читальня" і читальня Качковського. Признаю, що читав колись і „Русское Слово". За що арештували — не знаю.

А побіч нього його сусід зі Стрілиськ Нових. Старий чоловік, 76 літ, богач, 40 моргів поля. Його син Іван, 50-літній господар ще в Талергофі, а другий син Василь при війську при „айзенбанах", два наймолодші Гринь і Максим в Аргентині. Був війтом 12 літ. Колись перед 25 літами була читальня Качковського, але перед війною вже її не було. За що арештували — не знає.

Лев Ганкевич

З життя наших установ.

Х. Загальні Збори „Союзу Українських Купців" у Львові.

Дня 11. березня ц. р. відбулися при доволі численній участи членів зі Львова і з провінції Х. Загальні Збори „Союзу Українських Купців" у Львові.

Крім звітового матеріялу і вибору нової управи Збори порішили перевести докладну статистику наших купців і промисловців у краю та обєднати всіх у своїм становім товаристві. Намічено плян дальшої організації філій Товариства по повітових центрах — до дотеперішніх 10 філій, які разом з Матірним Товариством обєднують 1.570 членів. Збори ухвалили зміну статуту, зміняючи назву Товариства на „Союз Українських Купців і Промисловців" і з доданням усюди в статуті до слів „купецький" і „промисловий", замісць 1-го заступника голови 2-х заступників і замісць назви „місцевий гурток" на філії як повітові організації. Зроблено це в цілі обєднання і промисловців, котрих інтереси тісно вяжуться з купецькими і котрих число тепер постійно прибуває. Порішено видавати власний становий журнал-місячник, щоби подавати актуальні відомости для членів, та давати поради і вказівки для тих, що мають намір посвятитися цій галузі праці. Ухвалено основувати „фонд у наглих випадках" (смерти), щоби спільно дрібними одноразовими датками помогти родині на випадок смерти члена якоюсь більшою підмогою. Звернено теж увагу на молодий купецький доріст і намічено нагляд над становим дошколом, товариською огладою і моральною та матеріяльною сторінкою життя того доросту.

Вибрано такий Виділ і Раду: **голова Т-ва Ярослав Скопляк**, І. заступник голови д-р Богдан Білинкевич, ІІ. заст. голови Юліян Ломага, секретар: Дм. Конюх, скарбник: Мих. Ковалів, господар: Осип Стефанович; члени Ради: дир. Мих. Лазорко, Сильвестер Герасимович, інж. Василь Рижевський, Іван Дейнека, Евстах Думин, інж. Осип Фацієвич, Мих. Проць; заступники: Олександра Гірнякова, Юліян Глушевський, інж. Мирослав Колтунюк, інж. Клюфас. Провірна комісія: Григорій Гануляк, Олександер Онисько, інж. Іван Ґавалко.

Ще одно самодурство.

АВСТРІЙСЬКИЙ УРЯДОВИЙ ГОЛОС ПРО РИМСЬКІ РОЗМОВИ.

Обговорюючи закінчення римської конференції, урядова „Вінер Цтг." стверджує, що її вислідн мають незвичайно важне господарське й політичне значіння, якого далекосяглість покищо годі передбачити. День 17. березня ц. р. буде угольним каменем в історії Европи та повною перемогою ідеї порозуміння. Текст римських умов ясний і недвозначний. Не тільки для Австрії, Угорщини та Італії, але й для цілої Европи римські переговори принесли далеко більше, ніж загально надіялися. Ходило в них перш усього про велику спробу позитивного усунення кризи, а це можна зробити тільки після приверчення співпраці у відбудові з іншими державами.

Дві конференції прем. Ґембеша.

З представниками Німеччини і Франції.

Важним політичним епізодом римської конференції була кількагодинна конференція прем. Ґембеша з нім. амбасадором Гаслем і французьким леґаційним радником Дампіром. В розмові з німецьким амбасадором Ґембеш підкреслив традиційну приязнь Мадярщини з Німеччиною, зазначуючи, що римські умови не є звернені проти Німеччини. Те саме торкається Франції. Розмова французького дипльомата з Ґембешом мала на меті узгіднити справу приступлення Малої Антанти до римських умов. Ґембеш заявив, що Мадярщина готова розпочати з Малою Антантою господарські переговори.

ТІКАЮТЬ ІЗ ПРИМОРЩИНИ.

УПС. Харбін повідомляє: З Приморщини знову почали приходити масово втікачі, які подають богато цікавих вісток про життя далеко-східних українців. В останніх часах населення висилає масово дітей до шкіл, лише жалує, що школа не виконує своїх завдань і подає дітям в українській мові не те, що їм потрібне для національного виховання. Відношення населення до совітської влади стає з дня на день більш вороже. В селі Чугуївка, Сандагоу, Архипівка та Михайлівка переводять організованим способом саботаж деревно-лісових робіт, а переселенців, яких сюди присилає совітська влада, приймають ворожо зі словами: „обідать нас приїхали".

—o—

Концентраційні табори в Еспанії.

Еспанський уряд наказав створити концентраційний табор, в якому буде інтернованих 3.000 політичних вязнів. Головний табор буде находитися на острові Лянкарот, що належить до Канарійського архипеляґу. В таборі на острові Гієрро, також в Канарійській ґрупі, буде інтернованих 150 еспанських журналістів.

—o—

„Недоля сільських жидів".

Як „Хвіля" препарує українські матеріяли.

Під наголовком „Недоля сільських жидів у світлі „Діла" „Хвіля" зреферувала вчора першу частину матеріялів, зібраних ґенеральним секретаріятом УНДО у звязку з протиукраїнською жидівською пропаґандою. Однак у ніякому разі не можна погодитися на методи, які стосує „Хвіля" при реферуванні цих справ: виривати частини з цілости і тенденційно їх препарувати.

І так щодо подій у Торговиці пов. Отинія „Хвіля" реферує дані, оголошені в „Ділі" так: „Протокол УНДО подає, що місцева сільська опінія приписує биття шиб самим жидам (!!!)".

Очевидно, що в такій редакції протоколу три оклики „Хвілі" є цілком на своєму місці: хтож повірить, що жиди ні-сіло-ні-впало самі собі шиби повибивали! А проте зовсім інакше представляється справа, коли прочитати згаданий протокол до кінця:

> ...Між двома жидівськими родинами, а саме родиною Абрагама Шаера (він і його два зяті) та Йоськом Ґрін повстав спір на ґрунті купецької конкуренції. Спір перейшов на особисті образи, опісля один другого скаржили до суду, їх позасуджували, а потім, з особистої пімсти, чи самі, чи при допомозі других, повибивали собі взаємно вікна.
>
> Це вибиття вікон не могло походити з української сторони, або не могла це бути акція саботажова, бо вибито вікна саме тим жидам, які не лише матеріяльно причинилися до оживлення місцевої кооперативи, але зобовязалися рік привозити для кооперативи зі Станиславова товари...

Ніякий часопис не має і не може мати претенсій, щоби його статті передруковували від початку до кінця. Але скрізь і всюди обовязує засада **пристойно** реферувати написане. Коли ж річ іде про документальний матеріял, то те, на що дозволяє собі „Хвіля", з якої черпають відомости всі ті, для яких укр. преса недоступна, є **злобним перекручуванням** матеріялів.

РОСІЙСЬКА ЧОРНА СОТНЯ У РОЛІ ОБОРОНЦЯ ЖИДІВ І ДЕНУНЦІЯТОРА УКРАЇНЦІВ.

Виходить у Вильні російський щоденник „Наше Время", побратим рижського „Сегодня", яке служить як щоденний додаток до виленської ґазети. Видавці — ніби то колишні „кадети", по-правдіж напрямок ґазети найчистішої крови чорносотенний: та сама патольоґічна манія всеспасаючої російської великодержавницької місії, ті самі „обрусітельні" тенденції і ті самі методи „боротьби" з противниками (клеветою і доносом).

Але — часи зміняються і примушують пристосовуватись до них і російських чорносотенців. У Німеччині володіє Гітлер. Здавалось би, що націонал-соціялістичний антисемітизм зустріне захоплення у російських антисемітів. І безперечно те захоплення воно у них зустріло, але — виявляти його не можна: бо забороняє це франкофільська орієнтація, яка каже згори зогиджувати все, що гітлерівське. Таким робом російські чорносотенці опинились раптом оборонцями... жидів, а приходить їм це тим лекше, що в цій ролі можуть нині — оклеветувати і денунціювати українців, як „наємників Гітлера".

У великій статті під сензаційним наголовком **„Молітви за Гітлера — отца украінцев"!...** „Наше Время" з 8. ц. м. передруковує за „Курером Варш." цитати з найганебнішими лайками на українців, які друкував „Джуіш Кронікл" (кореспонденції варшавського кореспондента Цанка), додаючи власні уваги. Отже читаємо там, що

> под вліяніем антиеврейских идей, пропагандируемых Берлином, украинское кооперативное движеніе сдѣлалось оружіем гитлеризма в борьбѣ с еврейством на территоріи трех воеводств Восточной Галиціи и как под руководством Берлина был организован бойкот евреев...

До речі, у тому самому числі „Наш. Времені" є з приємністю подана вістка з Москви за харківським „Комуністом", що „вожді" української еміґрації в Берліні, українські гетьманці „вошлі в контакт" з російськими монархістами...

На іншому місці у тому самому числі маємо гротескові приклади про „жажду русского населенія к своей національной культурной жізні": як у Станиславові ставлять („любітелі") песи Аверченка і Чехова, у Сокалі „говорять" про орґанізацію „дня русской культури", а в селі Туринка орґанізується трубна орхестра... Словом: від Сокаля до Станиславова (і далі на північ) та від Сяну на схід — „русска" земля і „русске" населення. А все, що українське, то лише аґенти Гітлера...

—o—

По широкому світі.

— Німеччина вимагає від Америки видачі Ізаака Левіна, що наробив в ріжних німецьких банках на 750 тисяч дол. обманств, втік до Америки й там на одному університеті є професором романістики під прізвищем Романо.

— Б. урядника внутр. справ Баляна арештувала румунська поліція під замітом орґанізування замахів на мін. Татареску, Інкубета й ін. членів уряду.

— Премієр Ґембеш вернув вчора до Будапешту й виголосив по радіо промову, в якій відмітив, що висліди переговорів в Римі є величні та підсилили політичну ситуацію Мадярщини.

— Правнича комісія Басейну Саар заборонила політичним союзам і товариствам цього басейну всякі звязки з закордоном, хоч парлямент відкинув проект тієї заборони.

Управа тютюну.

Обрібка ріллі.

Цей чинник, що його маємо тепер розглянути, у порівнанні з іншими чинниками, а передовсім з кліматом і ґрунтом, у значно більшій мірі залежить від діяльности людини.

Отже при раціональнім веденні плантації мусимо добре здати собі справу з того, які чинности слід виконувати й як їх треба виконувати, щоб дістати збір відповідний до ставлених вимагань. Часто рільник нарікає на поганий збір, скидаючи вину на посуху або завелику кількість опадів і т. п., охоче обвинувачуючи всіх і все, лише не себе.

Треба би дивуватися, що в такому випадку нераз при однакових, здавалось би, умовах посіву, на тім самім ґрунті, через межу, дістаємо збори дуже ріжні від себе.

Одначе розумний і досвідчений рільник знає, що це — не наслідок випадку, ані не якась вища сила, лише, крім інших причин, наслідок погноєння, а передовсім обрібки ріллі. Обрібка ріллі — це найважніша й найвідповідальніша чинність рільника, що має на меті допомогти рослині в боротьбі за істнування з бурянами, бо плекані рослини, виспеціялізовані людиною в однім напрямку, є з тої причини делікатніші, ніж буряни й вимагають постійної опіки.

Коли візьмемо під увагу тютюн, він, як рослина досить делікатна та в значно меншій мірі, ніж буряни, призвичаєна до місцевих умовин, мусів би піддатися в цій нерівній боротьбі, бо буряни, живучи сотнями років у тім самім місці, так пристосувалися до місцевих умовин і так виспеціялізували свої кореневі системи, що легко опановують даний терен.

Отже рільник повинен дбати про те, щоби винищувати буряни та не дозволяти їм забирати з ґрунту відживчих складників та води, потрібної для тютюневих кущів.

Друге важне завдання обрібки ріллі — це підготовка ріллі, щоб створити відповідне фізичне середовище, себто — запевнити ріллі відповідну кількість тепла, повітря й вогкости.

Найвідповіднішим фізичним середовищем буде такий стан ріллі, що облекшить і забезпечить рослині належний розвиток кореневої системи.

Коли мова про тютюн, то ріллю під тютюн треба обробляти глибоко, бо тютюневий кущ, не маючи досить довгого коріння, мусить, як рослина досить велика, мати сильніше розвинену кореневу систему під поверхнею. Велика кількість тютюневого коріння має свої вбираючі поверхи у верстві обробленого ґрунту. Тому глибока обрібка помагає створити найкращі умовини для розвитку й розросту того коріння.

Крім того, глибока обрібка у великій мірі впливає на продувність й вогкість ґрунту, бо допомагає створити потрібну грудкувату структуру, що має в собі можливо найбільше повітря та дає запас вогкости, а крім того облекшує проникання води до глибших верств ґрунту.

З цього виникає, що до обрібки ріллі під тютюн треба приступати відразу після жнив, при чому після збіжевих рослин відразу по жнивах даємо оранку мілку, і щойно пізніше восени — глибоку. Після рослин окопових або тютюну відразу даємо глибоку зимову оранку.

В разі, якби глибока зимова оранка була неможлива в наслідок невідповідного підложжя, треба вживати при зимовій оранці поглиблювачів, щоби в той спосіб і долішні верстви скрушіли й стали пухкими. Поглиблювачів треба вживати й у тих випадках, коли під зимову оранку даємо гній, бо в тім випадку не можна орати глибоко, щоби не привалювати гною занадто грубою верствою землі.

Одначе цей спосіб є гірший від мілкого приорання гною ранньої осени, щоб пізніше перед зимою ще раз глибоко переорати ґрунт. Гній тоді знайдеться на найбільш відповідній глибині, бо дістанеться майже на поверхню, одначе не буде занадто випаровувати, а також, просякаючи з водою в глибші верстви ґрунту, підсилюватиме їх.

Часом буває, що рільники ще скородять заорану восени ріллю. Це невибачна помилка, що завжди жорстоко мститься. Скородячи ріллю перед зимовим відпочинком, рільник перекреслює цілу свою осінню працю, бо після перших дощів або снігів і морозів рілля покривається твердою шкуриною, що не пропускає повітря, а без повітря рілля, так як живий орґанізм, душиться й не може витворити потрібної структури. Що гірше, в ній навіть відбуваються деякі хемічні процеси, що заквашують ґрунт, отже впливають дуже шкідливо. Але найгірша помилка осіннього скородження — це зменшена можливість, щоб вода просякала в ґрунт, бо з одного боку, — багато її паруе підчас осінніх приморозків, з другож боку, по витвореній шкурині вода з вищих місць спливає до найнижчих кітловин і дає небажану для нас нерівномірну вогкість.

Треба памятати, що тютюневий кущ вимагає досить багато вогкости, а цю вогкість у наших умовинах дістаємо лише двічі в рік.

Найвища скількість опадів припадає раз у зимі, і саме тоді ґрунт дістає достаточну скількість вогкости, що має вистарчити на цілий час веґетації, бо весняні дощі дають для ґрунту мало води й вплив їх обмежується лише до того, що змиває куряву з рослин та звогчує горішню верству ґрунту, який на весні дуже швидко парує. Також сухі вітри немало причиняються до висушування ґрунту.

Другі найбільші опади припадають літом, коли рослини вже зовсім розвинулись, або бодай зближаються до періоду свого найбільшого розвитку.

З цього виникає, що коли бажаємо дістати добрі результати своєї праці, зимові опади мусимо зібрати як у шпихлірі й по змозі добре їх зберігати.

Скородити ріллю мусимо ранньою весною, щоб зірвати й розбити шкурину, що й так повстала подекуди підчас зими, та цим уможливити доступ повітря до ґрунту.

Весною скородити треба землю кілька разів, як тільки дощі вбють землю, або як вона покриється бурянами, бо ріллю під тютюн мусимо утримувати в чистім і продувнім стані.

У першім або другім тижні травня треба ствердити, чи ґрунт досить вогкий, чи може вже має небагато вогкости. В першім випадку треба ґрунт глибоко переорати, на пять-шість цалів, і відразу добре заскородити. В другім випадку орати не вільно, бо можемо ґрунт пересушити, а треба лише пустити можливо глибоко культиватор, і після культиватора ріллю докладно заскородити.

Взагалі підчас весняної обрібки ріллі треба завжди памятати про те, що після кожного глибокого зворушення ріллі треба її добре заскородити, щоб не дати їй висохнути, бо зимові запаси вогкости, спеціяльно в першім періоді веґетації, мають дуже важне значіння.

Докладне заскородження має ту добру сторону, що розбиваючи й роздріблюючи більші брили, дає більше можливости землі вбирати у себе вогкість й облекшує розріст коріння. Якби брили були такі цупкі, що їх не можна було б розбити боронами, треба ріллю завалувати, а після завалування знов пустити борони.

Валуємо ріллю також у випадку, коли земля перед садженням занадто набухає й підноситься, бо це може бути причиною обривання дрібних корінців молодих тютюневих кущів при занадто скорім осіді ґрунту.

Треба також памятати, що всі чинности, звязані з обрібкою ріллі під тютюн, треба виконувати якнайшвидше на цілій поверхні плянтації, бо досліди виказали, що навіть ріжниця одного-двох днів має великий вплив на ріст куща й нерівномірне дозрівання листя, отже тим самим дуже утруднює збір.

Обрібка ріллі під тютюн не є дорожча й не вимагає більше праці, ніж під інші рослини, а при тім має ту добру сторону, що не вимагає робіт у найгарячішу пору весняного посіву, даючи рільникові можливість обробитися, щоби пізніше, у вільнішому часі, зайнятися ріллею під тютюн. Отже й у цьому випадку, так, як і в усіх попередніх, управа тютюну, даючи значні користи, є не тяжка й тому під кожним оглядом заслуговує на увагу рільника.

Передовсім малоземельні селяни повинні звернути на це пильну увагу, бо як виказав „Промислово-Торговельний Вістник“ і як постараємося докладніше довести ми, саме малоземельним плекання тютюну дає найбільші користи.

Шпак

НОВИНКИ

— **Жорна ч. 6. з 15. березня** присвячені українській кооперації та її діячам. На першій стороні бачимо „кооперативну тайну вечеру“, якої учасники — самі відомі кооперативні робітники, а в самому числі ще кілька дотепних замок на кооперативні теми. Позатим кожний читач буде реготатись, читаючи написані з гумором вірші і статейки „Primavera Galiciana“, „Кооперативні фільми“, „Закоханий“ та ін. Крім того в числі розсипано кількадесять актуальних дотепів.

— **З історії німецько-українських взаємин.** На цю тему виголосить д-р Іван Турин німецький виклад 21. ц. м. вечором в салі Укр. Наук. Інституту в Берліні.

— **Припинення „Дзенніка Людового“.** Львівський орґан польської партії соціялістичної „Дзеннік Людови“ припинив своє істнування. Заснований в часі польсько-української війни відомим „українофілом“ інж. Артуром Гавзнером, проістнував 16 літ. На порозі 17 року свого істнування, наслідком фінансової кризи, яку переживає тепер ціла ППС., мусів зліквідувати свої аґенди і в числі з неділі дня 18. ц. м. подав цю ліквідацію до відома своїх читачів. Фінансово був „Дзеннік Людови“ вже раніше захитаний. У мин. році став він фактично краківським „Нашшодом“, бо лише останню карту редаґовано у Львові, додавано до „Нашшоду“ і він під фірмою „Дзенніка“ приходив до Львова. Створений інж. Гавзнером, „Дзеннік Людови“ нераз підпадав під тон свого начального редактора, вміщуючи в перших роках свого істнування статті про українське питання освітлені зовсім не по соціялістичному. Та треба признати, що в пізніших роках появлялися на сторінках „Дзенніка“ цілком пристойні статті.

— **Чи наше село свідоміє?** Дістаємо такий допис із села Кунина, жовківського повіту: У нас відбулася 25. лютого ц. р. нарада у справі безпроцентової позички „Рідній Школі“. На нараду ми запросили д-ра Івана Романкова з Жовкви, бо хотіли дізнатися докладно, як то є з тою позичкою. Як ми вислухали реферату д-ра Романкова, то хіба здивувалися, що „Рідна Школа“ аж так пізно звернулася до народу по рятунок. Воно правда, що тяжкі часи, але мусимо давати раду. Тому в нас зараз заявлено 4 позички а саме: кружок „Р. Ш.“ (2 позички), читальня „Просвіти“ і кооператива. Деякі громадяни обіцюють спільну позичку. Підписуючі зложили відразу по 5 зол. на першу рату кожної позички.

— **З нагоди 120-ліття з дня народження Т. Шевченка** найбільший чеський щоденник „Народні Політика“ і одна з найбільших чеських книгарень Орбіс у Празі у своїх вітринах на головній вулиці „Вацлавске намєсті“ виставили з відповідними написами портрет Т. Шевченка та деякі його твори (напр. „Гайдамаки“, розкішне видання з малюнками Сластьона), прикрашені жовто-блакитними стрічками. Ще більшу виставу в окремій вітрині зробила книгарня Топіча й виставила під декорованим українським прапором погруддя пам'ятника, книги про Шевченка франц., нім., анґл., чеськ. мовами та ліпші українські видання „Кобзаря“. Книжки для цієї вистави позичила Словянська Бібліотека, а погруддя Шевченка д-р Н. Білик. Про все подбав гурток письменників „Україна“ за підтримкою Українського Жін. Союзу.

— **Львівська хроніка.** Рятункове поготівля дало в січні ц. р. першу поміч 1320 особам, з того 630 мужчинам, 532 жінкам і 158 дітям. Крім цього рятувало у 23 випадках самогубства. — В томуж місяці було у Львові 4,471 тис. телефонічних розмов місцевих і 78 тис. з інших міст. — Поліція шукає 14-літнього гімн. учня Яна Люзана, що пропав, невідомо куди. — Поліція шукає Стаха Віргу зі Старих Збоїськ, що у сварці з батьком пробив його 8 разів но-

жем і сам кудись втік. — Львівські злодії не даремують: з крамниці Бр. Штаубер забрали шкірок на 4 тис. зол., Н. Флерштайнові взяли футро, вартости 1300 зол. — Арештовано Адама Біньковського, що подавав себе за редактора і допустився зловживань на перегонах у Варшаві.

— **Арештування комуністів.** Поліція переведа у Львові кілька ревізій серед комуністів і найшла бібулу заграничного походження. Наслідком того арештовано 18 осіб. Ревізії й арештування стоять у звязку з доходженнями в справі арештованого недавно комуніста Стехнія, студ. політехніки.

— **Смерть злодія на стриху.** В мин. понеділок збудив над раном дьокаторів камениці при вул. Кор. Ядвиги ч. 19 в Перемишлі якийсь шорох на стриху. Один з них, серж. Кашинський, взяв револьвер в руку і пішов на горище, де застав 4 злодіїв. Коли вони почали тікати, Кашинський стрілив до них й одного з них, Шаю Гелеса, поклав на місці трупом. Три інші змогли втікти, але поліція вже їх прилапала.

— **Краєва хроніка.** В Порогах пов. Надвірна Василь Макула впав із кладки на ріці Бистриці і втопився. — З кооп. „Поступ“ в Завидчу пов. Тернопіль забрали злодії товари вартости 220 зол.

— **З Польщі.** В с. Зитово б. Варшави застрілив Ігнаци Торчик 30-літню дружину свого сусіда Язвяка, в яку безнадійно захохався й опісля вбив і себе. — Польську Акційну Спілку телефонів мають розвязати. — Відомий польський драматичний артист Юзеф Венгжин оженився у Варшаві з артисткою Ліндорфівною. — У Варшаві вмер 70-літній польський письменник Ян Бродовський.

— **Миші погризли 1200 дол.** В с. Діляки пов. Свенцяни приїхав був ще кілька літ тому з Америки сел. Качинський і частину своїх грошей дав до банку. Банк збанкротував і гроші пропали. Маючи такий досвід, Качинський сховав решту своєї готівки, 1200 дол., під подлогу, уважаючи, що їм там безпечніше, як у банку. Та помилився: онодi заглянув до своєї схованки і найшов з грошей тільки перегризене мишами терміття.

— **Ріжні вістки.** Ріка Сава в Югославії піднялася на 8.30 м., зірвала греблю біля с. Сісек, залляла 40 тис. моргів піль та 4 села, з яких мешканців мусіли виселити. — В с. Жігорені в Румунії осунулася земля з 48 хатами, причому повстала на 90 м. глибока щілина, а криницю з журавлем пересунуло на 100 м. дальше. — В Парижі зявилася нова мода: фарбувати золотом вії.

— **Вільгельм у грошевих клопотах.** На замку в Дорні відбулася, як повідомляють з Амстердаму, нарада членів родини б. цісаря Вільгельма при участи кронпрінца та князя Августа Вільгельма пруського. Нарада була у звязку з фінансовими клопотами, в яких знайшовся б. цісар з причини безоглядного виконування німецьким урядом приписів про девізову регляментацію, наслідком чого неможливо переказувати йому в заграниці більших сум з його маєтків на землі Німеччини.

— **Хрест кривавить.** Дня 11. серпня м. р. завважили в церкві в с. Асті в Італії кров на хресті, що здавна висів у притворі. Цю кров бачило 4 особи. Дня 27. вересня чудо повторилося, місцевий директор лічниці ствердив це, а кан. Бароссо сфотографував навіть момент, коли хрест кервавився. Пізніше це кривавлення бачило ще кілька осіб. Справа стала голосною. До Асті приїхав радіольоґ д-р Пекчіо, але він ствердив тільки, що природно цього явища пояснити не може. Мин. тижня з доручення папи приїхав на місце еп. Россі, що має цілу справу прослідити.

— **„Перший вірш на честь Кирилометодіївців і його автор.“** У фейлетоні М. Возняка під повищим заголовком („Діло“ ч. 73. з 20. березня) в цитаті треба справити друкарську помилку в 2. рядку згори: „Пізніше, коли рада галицьких русинів“ має бути **„англійських“** (англійськими“ русинами охрестив Шанковський пар[illegible] Руського Собору з 1848 р.)

З кіна.

Кіно „Химера“: „ЛЮБОВІ БАЛЄТНИЦІ“.

Найкращою рекламою для фільмової пєси є вона сама. Коли пєса подобається публиці, що перша її оглянула, то вона реклямує фільму. Це буває тоді, коли пєса цікава й замітна.

Тяжко зрозуміти, як у нинішній добі, коли публика вередлива і за свої тяжкі гроші бажає справжньої розваги, можна пускати на екран таку фільму. Ні акції, ні змісту, ні знимок — все банальне й пусте. Фільма визначається надміром тільки одного: незрозумілих, довжезних, зовсім зайвих діяльоґів.

є. т.

Процес за замах на премієра.

БУКАРЕШТ, 19. 3. ПАТ. Перед воєнним судом почався сьогодні процес проти виконавців замаху дня 29. грудня м. р., якого жертвою впав голова ліберальної партії, премієр Дука. Перед судом стануло 50 підсудних. Акт обвинувачення обговорює подробиці замаху та історію діяльности орг. „Залізна Ґвардія“, що несе відповідальність за це вбивство. Ця орґанізація, яку розвязали вперше у 1931 р., відновила свою помітно-революційну діяльність і її розвязано вдруге 10. грудня м. р., кільканадцять днів перед замахом. Акт обвинувачення описує дальше обставини, серед яких зорґанізовано замах. Перший член орґанізації, на якого впав жереб, відмовився виконати злочин. Тоді взялися за нього три головні підсудні, Константінеску, Сараніца і Белімаце. Після невдалої спроби замаху під будівлею президії ради міністрів у Букарешті, заговірники поїхали до Сіная. Інші підсудні обвинувачені у співучасти в злочині. Серед них голова розвязаної організації Корнеліюс Кордеану, що з моментом розвязання орґанізації пропав і якого арештували щойно 15 ц. м. на чотири дні до процесу. Опісля йде ген. Канкузено, в якого хаті підготовляли змову, священик, що проводив „дружиною смерти“ та три жінки, що були кур'єрами між головою і провінційними відділами орґанізації. Акт обв. характеризує „Залізну Ґвардію“, як виключно терористичну орґанізацію, у якої членів найшли підчас ревізій велику кількість зброї й вибухових матеріялів. Суд, що розглядає справу, складається з пятьох ґенералів. Процес потреває кільканадцять днів.

—o—

З судової салі.

„ЗАСТУПНИК ГІТЛЄРА І ЙОГО ДВА АДЮТАНТИ“ ПЕРЕД БЕРЕЖАНСЬКИМ СУДОМ.

В днях 15., 16. і 17. березня ц. р. відбулася перед трибуналом суду присяглих у Бережанах карна розправа проти: 1) **Миколи Холяви**, 20-літнього парубка, 2) **Петра Якимовича**, літ 23, жонатого, рільника і 3) **Дмитра Ромаха**, літ 30, жонатого рільника і громадського писаря — всіх з Лучинець повіт Рогатин, обвинувачених за те, що два перші підпалили в ночі на 14. вересня 1933 коршму Ґітлі Фельд у Лучинцях (злочин зі ст. 215 § 1 к. к.), а третій за те, що їх до цього підпалу намовив (злочин зі ст. 26 і ст. 215 § 1 к. к.). Розправі проводив окр. суддя **Таданієр**, вотували окр. судді **Свистун** і **д-р Фудалі**, обвинувачував віцепр. **Вежбільський**, боронили: **посол д-р Степан Баран** з Тернополя (обв. Холяву) і місцеві адвокати: **д-р Західний** (обв. Якимовича) і **д-р Бемко** (обв. Ромаха) зі взаїмною субституцією. Пошкодовану сторону заступав місцевий адвокат **д-р Фрідман.** В лаві присяглих було 10 поляків (переважно селяни), один українець та один жид. Простора саля цілий час переповнена слухачами, між котрими було кількадесять з Лучинець, котрі нарочно прибули на розправу і були на ній цілий час без перерви.

Тлом розправи були сучасні взаємини селян у свідомому селі до жидівської коршмарки. В Лучинцях, чисто українському освідомленому національно селі, є тепер тільки одна жидівська родина (чотири сестри), що сидить у коршмі, старій ліпянці ще з панщизняних часів. Коршмаркою є 26-літня незамужня жидівка Ґітля Фельд, що крім вишинку пива має також і трафіку та тайно торгує горівкою, порохом і льонтами, котрих місцеві селяни потребують до своїх каміноломів. У селі є читальня „Просвіти“, кооператива „Надія“ і кружок „Сільського Господаря“, якими проводить інтеліґентний (скінчив шість кляс ґімн.) молодий 15-морґовий господар і громадський писар Дмитро Ромах, як каже акт обвинувачення — душа цілого села. Українські місцеві установи розвиваються добре, а свідомі громадяни зірвали з пянством і багато з них перестало навіть курити. У тих відносинах коршма стала непотрібним пережитком і коршмарка опинила'ся у скрутному економічному положенні, хоч ніхто її не бойкотував, ані не робив їй пакостей. Тому вона рішила продати коршму і через ріжних людей — жидів і селян — та особисто зверталася до обв. Ромаха та війта Грицева кількакратно з предложенням, щоби коршму купила місцева кооператива. Були переговори, але вони розбилися, бо Ґітля Фельд ставила за високу ціну.

Дня 2. квітня 1933 вночі зачала горіти коршма. Спалила'ся тільки половина, решту врятували місцеві селяни. Причини пожежі, ані винуватих не викрито. В ночі на 14. вересня 1933 вартівники почули крик коршмарки, що горить на стриху, прибігли і загасили тліючі в скрині на стриху шмати. Шкоди ніякої не було. Крім шмат і жмута клоча вартівники не найшли тоді у скрині нічого. Щойно на другий день поліція найшла у шматтю пакунок, овинений клочем, а в ньому надпалений льонт зі слідами пороху і надпалений примірник „Нар. Справи“ ч. 29. з 23. липня 1933, на якому відчитано адресу передплатника обв. Петра Якимовича. Його негайно арештували і він сказав, що цю ґазету позичив у нього ще давніше обв. Холява, котрого теж арештували та обох завели на постерунок поліції в Конюшках. Під впливом биття — сліди крови бачила рідня на постерунку в Рогатині другого дня — обв. Холява сказав, що на стриху у себе дома найшов картку з приказом, щоби від обв. Якимовича взяв порох і льонт і зложив це під підлогу у місцевій пожежній прохідні, що він і зробив. Сам не підпалював, а „Нар. Справу“ позичив у обв. Якимовича, яку опісля передав до читальні. Обв. Якимович на поліції зізнав що передав обв. Холяві на його домагання порох і льонт, а на питання, на що йому цього треба, сказав: „Побачиш, що з того буде“. У слідчого судді дня 19. вересня 1933 оба обвинувачені відкликали в цілости свої зізнання на поліції. Обв. Ромах заперечив, щоби колинебудь намовляв двох перших обвинувачених до підпалу, а зрештою саме поліційне донесення не наводить ніодного факту вини обв. Ромаха, тільки те, що є провідником села і що по словам Ґітлі сказав раз у читальні, що Гітлєр мучить жидів у Німеччині, а він є його заступником на Лучинці і буде мучити жидів десять разів більше, що на розправі заперечили присутні тоді на зборах у читальні члени. Звідси впродовж цілої розправи говорилося про обв. Ромаха як про заступника Гітлєра на Лучинці, а про двох перших обвинувачених як про його адютантів.

Поліційні функціонарі як свідки на розправі ствердили, що обв. Холява і Якимович призналися на постерунку в Конюшках добровільно що їх там не били, а свідки оборони ствердили що бачили другого дня сліди крови на одіні обв. Якимовича й окривавлену хустку в обв. Холяви і що вони жалувалися, що їх били і „з них душу виганяли“. Численні свідки подали факти на невірогідність зізнань коршмарки і її сестри.

Після промов сторін лава присяглих видала **у н е в и н н я ю ч и й в е р д и к т і в с і т р и о б в и н у в а ч е н і** по розправі **в и й ш л и з в я з н и ц і**, бо всі три були арештовані. Увільнення зробило на численну українську публику дуже добре вражіння.

—o—

Спорт.

IX. ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ У. С. СОЮЗУ.

Мин. неділі відбулися Заг. Збори У. Спортового Союзу, на які прибули не тільки його львівські члени, але близько 60 делегатів з провінції. Збори відкрив гол. У. С. С. п. Карпінський. Звіти за 1933 р. виказали, що в 1933 р. приступило до У. С. С. 35 нових клюбів, яких тепер є 65 з 1980 членами. З черги слідували звіти легкоатлетичного, футбольового, ситківкового, лещатарського й інш. клюбів; усі звіти виявили справність та рухливість керуючих органів У. С. С. До нової ради вибрано головою п. Карпінського, членами м-ра Біленьку, інж. Зубенка, м-ра Рака, м-ра Гвоздецького, д-ра Юзвяка, м-ра Сливку, Сладита, Глібовицького, Вербицького, Сіґиницького, Семіва, Мойсіовича, Гладкого, Макарушку; до провірної ком. проф. Красника, м-ра Падоха, м-ра Старосольського. Збори ухвалили на закінчення низку резолюцій.

ПІНҐ-ПОНҐ.

Подаємо до відома зацікавлених клюбів, що на доручення У. С. Союзу та за порозумінням з місцевими і замісцевими пінґ-понґовими секціями відбудуться в днях 1. і 2. квітня ц. р. мистецькі пінґ-понґові міжмістові змагання мущин і жінок в отсих конкуренціях:

I. 1) змагання в поодинокій грі мущин і жінок; 2) змагання в подвійній грі; 3) змагання в мішаній грі; 4) змагання міжмістові репрезентаційних дружин. Змагання відбудуться системою елімінаційною (олімпійською).

II. Управи клюбів просимо слати зголошення змагунів на адресу: Сокіл IV, Львів, Крупярська 15, до дня 28. березня включно. В поодиноких умотивованих випадках зголошення приймати будуться додатково в першім дні змагань до год. 8-ої рано.

III. Тягнення жереба відбудеться дня 1-го квітня в год. 9-ій рано.

IV. Вписове від змагуна 50 сот., від клюбів і міст по 1 зол.

Початок змагань: год. 10. рано.

Пінгпонгова секція Сокола IV.

Дописи.

БЕРЕЖАНИ.

З церковного життя. До парохіяльної церкви св. Тройці в Бережанах введено в січні ц. р. електричне світло, яке у великій мірі причинилось до скрашення церкви. Новість цю завдячують бережанці заходам пароха о. Бачинського й жертвенности щедрих парохіян. При міщанській читальні „Просвіти“ основався перед двома місяцями церковний хор під проводом молодого лікаря д-ра Л. Мігоцького, який кожної неділі співає в церкві підчас богослуження. Хор цей, хоч не довго істнує, здобув собі серед бережанців щиру симпатію, бо брак його довгий час всі тут болючо відчували.

Загальні збори філії „Союзу Українок“. Дня 12. II. ц. р. в салі „Української Бесіди“ відбулися при великій участи жіноцтва загальні збори філії „Союзу Українок“. Вибрано новий виділ філії з головою п. Бабяковою Ольгою. Відрадним явищем на зборах була приявність молодої генерації жіноцтва, яка по зліквідуванні немилого конфлікту зперед двох літ назад повернула в ряди членів „Союзу Українок“. Це дає запоруку, що „Союз Українок“, скріпивши ся молодим елементом, поведе інтенсивнішу працю в місті і по селах.

З життя „Бережанського Бояна“. Дня 15. II. ц. р. в цій самій салі відбулися річні загальні збори співацького товариства „Бережанський Боян“. В неприсутності голови т-ва дир. Будза збори отворив і ними проводив заст. голови проф. Гошовський. Зі звіту довідалися присутні, що „Бер. Боян“ мав поважну скількість членів, з яких більшість виступала в хорі, дав впродовж ділового року, окрім вакацій, 6 концертів, брав участь у святі Б. Лепкого та перед заснуванням церковного хору співав деякий час у церкві. Стан касовий додатній. По звітах вибрано новий виділ. Головою т-ва обрано д-ра Л. Мігоцького, секретарем м-ра Ю. Поплавського, диригентом люблeного всіми катехита місцевої гімназії о. д-ра Ф. Побігушку. Хор „Бер. Бояна“ сходиться двічі тижнево на проби і тепер приготовляється до Шевченківського концерту.

Калпа.

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ.

Д. Лукіянович: Я З БІЛЬШІСТЮ. (Девять розмов мандрівки). Львів. Накл. „Неділі“, 1934, ст. 202.

Арсен Річинський: ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОЇ РЕЛІГІЙНОЇ СВІДОМОСТИ. По конфіскаті друге видання. Володимир Волинський 1933. Накладом автора при допомозі Українського Кооперативного Банку в Бересті. Стор. 284 + 8 стор. ілюстрацій. Форм 8°.

Д. Дорошенко: ВАСИЛЬ ГОРЛЕНКО. Париж 1934. Стор. 16. Форм 8°.

Б. Лисянський і І. Лучишин: МЕХАНІКА РІЧЕЙ ТА ГАЗІВ. Наука про тепло. Львів, березень 1934. Накладом кооп. Самоосвіта. Стор. 44. Форм. 16°.

ЖУРНАЛИ.

ЖІНОЧА ДОЛЯ, часопис для українського жіноцтва. Рік X. ч. 6. Коломия, 15. березня 1934. Додаток „Жіноча Воля“ для сільського жіноцтва.

СВІТЛО Й ТІНЬ, двомісячник, журнал Українського Фотографічного Товариства у Львові та його філій. Ч. 1. Р. II. січень-лютий 1934.

ВІСТИ З ЛУГУ ч. 2-3. Рік IX. Львів, лютий-березень 1934.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Укр. Нар. Театр ім. І. Тобілевича.
Перемишль, саля Нар. Дому.
20. III. Сонце руїни.
21. III. Королева Кіна.
Підчас свят Великогодня гратиме театр в Яворові.

Великий Міський Театр.
Вівторок, 20. III. год. 7·30 веч. „Гостинниця під Білим Конем“. Абон. 14.
Середа, 21. III. год. 7·30 веч. „Гостинниця під Білим Конем“. Абон. 14.

Театр Ріжнородностей.
Вівторок, 20. III. год. 7·30 веч. „Кандіда“. Абон 15.
Середа, 21. III. год. 7·30 веч. „Товаріщ“. Абон. 13.

Кіна.

АПОЛЬО: „Світ належить до тебе“.
АТЛЯНТИК: „Кохання в пущі“.
ВАНДА: „Бен Гур“.
КАСІНО: „Тото шибеник“, „Поворот до природи“, (фільма з життя нудистів).
КОЛІСЕЙ: „Світ слухає“, ревія „На весело“.
КОПЕРНИК: „Невидний чоловік“. (на осн. Велса).
МАРУСЕНЬКА: „Серце волоцюги“ та ревія: „Дамо, що маємо!“
МІРАЖ: „У тіні хреста“.
МУЗА: „Забавка“ (Евг. Бодо).
ПАЛЯС: „Пісенькар Варшави“.
ПАН: „Буря на світанку“ та ревія.
ПАСАЖ: „Дім примар“ і амер. комед.
ХИМЕРА: „Любощі балетниці“.
РАЙ: „Кохання в авті“ (Джо Мак).
СВІТ: „Мата Гарі“.
СТИЛЕВЕ: „Гіркий чай мандарина Єна“ та ревія.
УТІХА: „Позвольте нам жити!“. ревія: „Парада гумору“.

Закордонне радіо.

Вівторок, 20. березня 1934.

Відень (506,8) 17·25 музика, спів, 19·15 Веселий муз.-вок. вечір, **Братислава** (298,8) 16·55 Спів, 19·00 „Марморний лев“, радіокомедійка, **Мор. Острава** (259,1) 21·15 Фортепян, **Прага** (470,2) 16·00 Концерт, 17·15 Шведські мельодії, 19·30 Пісні й поезія 1870 р., **Лягті** (1796) 18·15 Спів, 19·05 Симф. концерт, **Атльона** (531) 20·45, 21·40 Спів, **Білгород** (437,3) 13·10 Пісоньки, **Люксембург** (1304) 22·15 „Фавст“ оп. Гунода, **Берлін** (356,7) 11·30 Легка музика, 18·10 „Рибальським човном довкола світа“, **Кенігсвустергавзен** (1571) 21·00 Танкова музика. **Ляйпціг** (382,2) 16·00 Веселий концерт, 18·20 Скрипка, **Бресляв** (315,8) 23·00 Концерт хору вчителів співу, **Москва** (360,6) 17·25 „Катерина Ізмайлова“ оп Шостаковича, **Будапешт** (550,5) 13·30, 18·30 Спів, **Міляно** (368,6) 20·00 Спів, **Рим** (420,8) 13·00 Квінтет.

Середа, 21. березня 1934.

Відень (506,8) 10·20 Старогрецька музика, 20·05 Симф. концерт, 2 ·15 Танкова музика, спів, **Братислава** (298,8) 12·35 Концерт, 17·30 Спів, **Париж** (1796) 21·45 Симф концерт, **Атльона** (531) 20·50, 21·20 Спів, **Білгород** (437,3) 17·30 Пісоньки, **Берлін** (356,7) 12·00 Солісти, 20·50 Північні пісні (Мернер, мецосопран), **Гайльсберг** (291) 11·30 Концерт оп. орхестри, 18·25 Спів, **Мінхен** (405,4) 17·50 Спів, **Москва** (360,6) 17·26 „Борис Годунов“ оп. Мусоргського, **Букарешт** (212,6) 20·00 Фортепян, 20·45 Спів, **Будапешт** (550,5) 12·05 Циг. музика, 17·30 Фортепян, 19·30 „Країна осміху“ оп. Легара, **Міляно** (368,6) 11·15 Легка музика, 17·10 Спів, **Рим** (420,8) 13·00 Легка музика, 21·00 Опера.

Львівське радіо.

Вівторок, 20. березня 1934.

7·00—8·00 Ранішня авдиція, 12·05 Симф. твори Ладова (ґр. плити), 12·33 Англ. пісоньки (Лоренс Тібет, баритон, з ґр. плит), 15·25 Збіжева біржа, 15·30 Господарські вістки, 15·40 Концерт джез. орхестри, 16·40 Куток мови, 16·55 Концерт хору Юранда, 17·20 Концерт (музика, спів), 17·50 Туристичні бюлетени льв. зал. дирекції, 18·00 „Про цілі людських змагань: „Чеснота“, 18·20 Техн. скринька, 18·35 Музика Карловича та Монюшка (ґр. плити), 19·03 „Людський ґеній в боротьбі з відвічним ворогом“, 19·20 Всячина, 19·25 Фейлєтон, 19·40, 19·43 Спортові вістки, 19·55 Сільва рерум, 20·00 Вибрані думки, 20·02 Корн. Макушинський: „Тверде серце“, 20·17 Концерт, 2·00, 23·05 Танкова музика.

Середа, 21. березня 1934.

7·00—8·00 Ранішня авдиція, 12·05, 12·33 Концерт, 15·25 Збіжева біржа, 15·30 Господарські вістки, 15·40 Фортепян, 16·10 Для дітей: Панна з мокрою головою (на осн. Макушинського), 16·55 Легка музика (ґр. плити), 18·00 Балачка: „Одідичення серед цвітів“, 18·20 Репортаж із літака: „Лет над Краковом“, 18·40 Легка музика, 19·05 Всячина, 19·25 Літ. фейлєтон, 19·40, 19·43 Спортові вістки, 19·55 Сільва рерум, 20·00 Вибрані думки, 20·02 Концерт фінляндської музики, 21·00 „Умовини здобування праці“, 21·15 Концерт (музика, спів), 22·00 Сальонова музика (ґр плити). 22·30, 23·05 Танкова музика.

БІРЖА.

ГРОШІ.

У Львові доляр у приватних оборотах 5.28 зол.

На сьогоднішній варшавській біржі нотовано такі курси: Льондон 27·06 Париж 34·94½,—34·95, Берлін 210·60, Цюріх 171·47, Голяндія 357·50, Прага 22·03, Італія 45·56, Нюйорк кабель 5·31 і пів, Нюйорк чеки 5·31.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ“.

„Маслосоюз“ платив кооперативам дня 19. III. масло 3·10, молоко —·18, сметана —·80, яйця 2·50.

Попит на масло оживлений. Тенденція на молоко, сметану і яйця удержана.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Товариші осьмаки (абітурієнти) й семаки коломийської гімназії з р. 1913/14, просимо подати свої адреси для порозуміння в справі товариського зїзду в червні 1934. — За комітет: Юліян Галяревич, Микола Бонковський, Д-р Юрій Петринюк. Пишіть: Юра Шкрумеляк, Львів, Руська 18. 1278

Іван Присяжнюк, бувший рахунковий старшина У. Г. А., зредукований приватний урядовець, попав у тяжку грудну недугу (туберкульозу) і від року лежить у міськім заведенні для невилічимо хорих. Просить людей з добрим серцем лепти-допомоги, що помоглиб йому в лікуванні тяжкої недуги. За вислану допомогу велике Спаси Боже! — Іван Присяжнюк, Міське заведення для невилічимо хорих, Львів, Білинських ч. 9.

†

Поминальне Богослуження
за спокій душі бл. п.
ВОЛОДИМИРА РУСИНА
студента прав
відправиться в четвер 22. березня ц. р. в год. 9. рано у церкві Успення Пр. Богородиці (Волоська) при вул. Руській у Львові.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

ЦІННИК ОГОЛОШЕНЬ У ЩОДЕННИКУ „ДІЛО“.

Розмір часопису: 3 текстові шпальти і 4 оголошеневі шпальти.

1 мм. одношпальтовий або його місце в рубриці оголошень . . . . . . зол. 0.35
1 „ одношпальтовий в тексті і новинках . . „ 0·60
„ „ на першій сторінці . . „ 0·80

Дрібні оголошення від слова:
матримоніяльні і приват. кореспонденція не зол. 0.15
купно, продаж, винаєм і т. п. . . . . . „ 0·10
шукаючі праці . . . . „ 0·07
слова товстим друком подвійно.

Остання сторінка 1/1 . . . . . . зол. 450·—
„ „ 1/2 . . . . . . „ 250·—
„ „ 1/4 . . . . . . „ 130·—
„ „ 1/8 . . . . . . „ 70·—

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Вид. Спілки „Діло“. Львів, Ринок 10.